

Kommittédirektiv

Genomförande av ett direktiv om kriminalisering av överträdelser av EU:s sanktioner

Beslut vid regeringssammanträde den 22 juni 2023

Sammanfattning

Den 2 december 2022 presenterades ett förslag från Europeiska kommissionen om ett direktiv rörande kriminalisering av överträdelser av EU:s sanktioner. Direktivet förhandlas för närvarande inom EU. Kommissionen har föreslagit att direktivet ska genomföras inom sex månader från ikraftträdandet.

Mot bakgrund av den begränsade tid som kan förväntas för att genomföra direktivet ges en särskild utredare i uppdrag att analysera behovet av och lämna förslag till de författningsändringar och eventuella andra åtgärder som behövs för att genomföra direktivet.

Uppdraget ska redovisas senast den 22 juni 2024.

Uppdraget att förbereda genomförandet av EU-direktivet

Inom EU pågår förhandlingar om ett direktiv med definitioner av brott och påföljder vid överträdelser av unionens restriktiva åtgärder (här kallat direktivet om kriminalisering av överträdelser av EU:s sanktioner). Syftet med direktivet är att fastställa minimiregler rörande definitioner av straffbara gärningar samt påföljder vid överträdelser av unionens restriktiva åtgärder. Förslaget innehåller därutöver bestämmelser om bl.a. förverkande, jurisdiktion, preskription och samarbete mellan myndigheter inom respektive medlemsstat.

Med unionens restriktiva åtgärder avses de sanktioner mot stater och enskilda som EU får besluta om som en del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. I dagsläget har EU antagit mer än 40 uppsättningar restriktiva åtgärder, s.k. sanktionsregimer, och det har bl.a. beslutats om omfattande sanktioner mot Ryssland och ryska medborgare som en följd av Rysslands invasion av Ukraina.

Kommissionens förslag presenterades den 2 december 2022 (förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställandet av brottsrekvisit och påföljder med avseende på överträdelser av unionens restriktiva åtgärder COM/2022/684 final). Förhandlingar i rådet har därefter bedrivits i hög takt och ambitionen är att en allmän riktlinje i rådet ska antas i juni 2023. Därefter väntas trepartssamtal mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen inledas senast under hösten 2023. Enligt kommissionens förslag ska medlemsstaterna senast sex månader efter ikraftträdandet av direktivet sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet.

Sverige har välkomnat kommissionens förslag eftersom det är viktigt att det upprätthålls en effektivitet i genomförandet av EU:s sanktioner, inte minst med hänsyn till den ryska invasionen av Ukraina.

Med hänsyn till direktivets koppling till kriget i Ukraina och att kommissionen, som en följd av denna koppling, föreslagit en mycket kort tid för medlemsstaternas genomförande av direktivet bör arbetet med genomförandet inledas så snart som möjligt.

Sverige genomför EU:s sanktioner bl.a. genom lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner (sanktionslagen). Lagen innehåller en straffbestämmelse (8 §) enligt vilken den som uppsåtligen bryter mot förbud i EU-förordningar om ekonomiska sanktioner gör sig skyldig till brott. Straffskalan för brottet är böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i högst fyra år. Om gärningen begåtts av grov oaktsamhet är straffskalan i stället böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt paragrafens tredje stycke ska det inte dömas till ansvar om brottet är ringa och det ska inte heller dömas till ansvar för anstiftan av eller medhjälp till en gärning som avses i paragrafen.

Utifrån utformningen av kommissionens förslag kan utredaren bl.a. behöva analysera behovet av att utvidga det straffbelagda området. Vidare kan det

vara nödvändigt att överväga förändringar av straffskalorna och att kriminalisera vissa osjälvständiga brottsformer (försök, medhjälp och anstiftan). Det kan också krävas förändringar som säkerställer ett ändamålsenligt samarbete och informationsutbyte mellan myndigheter. Detta gäller såväl i förhållandet mellan de brottsbekämpande myndigheterna som i relationen till och mellan andra myndigheter. I det sammanhanget kan det till exempel behöva övervägas om det ska införas en anmälningsskyldighet för myndigheter som upptäcker eller misstänker brott i form av överträdelser av sanktioner. Utredaren kan även behöva överväga andra författningsändringar. Av relevans i sammanhanget är också lagrådsremissen Ekonomiska sanktioner mot terrorism, beslutad den 4 maj 2023, där det bl.a. föreslås en ny lag om frysning av tillgångar som innehåller en straffbestämmelse om överträdelser av beslut om frysning. I lagrådsremissen anføres att genomförandet av direktivet om kriminalisering av överträdelser av EU:s sanktioner sannolikt kommer innebära behov av förändringar av sanktionslagens straffbestämmelse och att det då får övervägas om det innebär att även straffbestämmelsen i den nya lagen om frysning av tillgångar bör ändras. Det kan dessutom förväntas vara nödvändigt att utvärdera om det vid sidan av författningsändringar också måste vidtas andra åtgärder för att genomföra direktivet.

Vid analysen av vilka förändringar som är nödvändiga ska grundläggande fri- och rättigheter noga beaktas, t.ex. tryck- och yttrandefriheterna och skyddet för den personliga integriteten. De förslag som lämnas ska vara förenliga med svensk grundlag, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) samt Sveriges folkrättsliga förpliktelser i övrigt.

Mot denna bakgrund ska utredaren sammanfattningsvis

- analysera behovet av och lämna förslag till de författningsändringar och eventuella andra åtgärder som behövs för att genomföra Europaparlamentets och rådets kommande direktiv om kriminalisering av överträdelser av EU:s sanktioner.

Konsekvensbeskrivningar, kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska redogöra för ekonomiska och andra konsekvenser av sina förslag. Utöver vad som följer av 14–15 a §§ kommittéförordningen

(1998:1474) ska utredaren särskilt analysera förslagets effekter för rättsväsendets myndigheter.

Utredaren ska inhämta upplysningar från berörda myndigheter och organisationer i den utsträckning utredaren finner lämpligt. Utredaren ska också hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet samt inom EU och andra internationella forum. Det är särskilt viktigt att utredaren fortlöpande följer de fortsatta förhandlingarna av direktivet inom EU.

Uppdraget ska redovisas senast den 22 juni 2024.

(Utrikesdepartementet)